

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 และเพื่อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ได้แก่ เจ้าอาวาสในจังหวัดอ่างทองที่ส่งแบบสอบถามกลับมาจำนวน 126 รูป และประเภทที่ 2 ได้แก่ เจ้าอาวาส และประชาชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 รูป/คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ร่วมกับการใช้แบบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจงเพื่อหาข้อมูลในเชิงลึกเพิ่มเติม การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย สามารถนำมาสรุปผลรายละเอียดของข้อมูลได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2505 สามารถอธิบายการปฏิบัติแยกตามประเภทของงานทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดตามกรอบด้านการปกครอง ระดับของการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก 6 รายการ และมีภาพรวมงานด้านการปกครองอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

1.2 ด้านการศึกษา พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดตามกรอบด้านการศึกษา พบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก 8 รายการ และมีภาพรวมงานด้านการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

1.3 ด้านศึกษาสงเคราะห์ พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดตามกรอบด้านสงเคราะห์ ระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก 3 รายการ และมีภาพรวมงานด้านศึกษาสงเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

1.4 ด้านเผยแผ่ พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดตามกรอบด้านการเผยแผ่ ระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก 8 รายการ และมีภาพรวมงานด้านเผยแผ่ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

1.5 ด้านสาธารณูปการ พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดตามกรอบด้านสาธารณูปการ ระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก 6 รายการ และมีภาพรวมงานด้านสาธารณูปการอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

1.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัดตามกรอบด้านสาธารณสงเคราะห์ ระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก 5 รายการ และมีภาพรวมงานด้านสาธารณสงเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมงานแต่ละด้าน พบว่า มีระดับของการปฏิบัติมาก 2 ด้าน คือ ด้านการเผยแผ่ และด้านสาธารณูปการ ส่วนระดับของการปฏิบัติปานกลางมี 4 ด้าน คือ ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา และด้านสาธารณสงเคราะห์

1.7 ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส 6 ด้าน พบว่า ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ขาดบุคลากร และความสามัคคี ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ขาดงบประมาณ ขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาแต่ละด้าน วัดอยู่ห่างความเจริญ และพระสงฆ์กับประชาชนเข้ากันไม่ได้ ความล่าช้าของระบบราชการ เช่น การทำหนังสือแจ้งวัด พระภิกษุสามเณรไม่ค่อยเข้าใจในคำสอน ขาดคณะกรรมการวัดที่เข้มแข็งในการบริหารวัดให้เรียบร้อย บุคลากรขาดความสามารถในการสอนอย่างต่อเนื่อง ผู้บวชใหม่ไม่ได้มาจากความศรัทธา จึงว่ากล่าวสอนยาก เจ้าอาวาสขาดเอกภาพในการทำงาน

การพัฒนางานทั้ง 6 ด้านตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัด สิ่งที่ต้องปฏิบัติได้แก่ ควรมีมาตรฐานและแบบอย่างวัดอุปพระสงฆ์ไปทิศทางเดียวกัน จัดการสถานที่ให้มีความเรียบร้อยประทับใจผู้มาเยี่ยมชม จัดการศึกษาภายในวัด บำรุงวัด เจ้าอาวาสควรมีความรับผิดชอบ มีความคิดเป็นของตนเองในการพัฒนาวัด ส่งเสริมการศึกษาแผนกธรรม-บาลีให้มาก ควรมีการวางแผนงานและประชุมศึกษาข้อมูลให้มากที่สุด ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มาก จัดให้มีโครงการอบรมความรู้ทุกปี ควรให้สิทธิกับพระลูกวัดในการเสนอข้อคิดเห็นบ้าง เจ้าอาวาสต้องมีวิธีการในการดึงคนเข้าวัดเพื่อพัฒนาจิตใจ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณที่พอเพียง ควรมีบุคลากรเฉพาะด้าน ต้องการให้ชุมชนกับวัดมีความร่วมมือกัน ควรมีการประชุมในการพัฒนาวัดทุกเดือน ลูกวัดควรเป็นผู้ช่วยในการพัฒนาวัด ส่งเสริมภิกษุสามเณรให้ได้รับการศึกษาที่สูง เจ้าอาวาสต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ และมีความเป็นผู้นำ ส่งเสริมการศึกษาบาลีให้มาก เจ้าอาวาสควรมีวุฒิการศึกษาอย่างน้อยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ควรให้เวลาว่างกับภิกษุสามเณรในการปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ บ้าง ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในทุกด้าน ส่งเสริมในเรื่องศีลธรรมและจริยธรรมให้มาก

2. เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 จากการสัมภาษณ์พบว่า งานทั้ง 6 ด้าน มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงหลากหลายได้แก่

2.1 ด้านการปกครอง คือ พระสงฆ์ย่อหย่อนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การบริหารจัดการภายในวัด

2.2 ด้านการศึกษา คือ ขาดบุคลากรทางภาษาบาลีในระดับสูง ขาดครูประจำ และครูเฉพาะทาง งบประมาณ พระสงฆ์ไม่ชำนาญการสอน การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

2.3 ด้านศึกษาสงเคราะห์ คือ ขาดงบประมาณ ขาดความพร้อมบริหาร สถานที่อุปกรณ์

2.4 ด้านเผยแผ่ คือ พระสงฆ์ที่มีความสามารถเผยแผ่มีน้อย งบประมาณน้อย ประชาชนไม่มีเวลาฟังการเผยแผ่พระธรรมเทศนา

2.5 ด้านสาธารณูปการ คือ พระสงฆ์ไม่ชำนาญในงานก่อสร้างซ่อมแซมที่ได้รับมอบหมายงบประมาณน้อย ขาดการวางแผนงานที่ดี

2.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือ ขาดงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดความสามารถ

3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง

3.1 ยุทธศาสตร์ การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่และให้บริการด้านข้อมูลวิชาการทางพระพุทธศาสนา

3.2 ยุทธศาสตร์ เป็นองค์กรเปิดที่ให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมวางแผนและพัฒนา

3.3 ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมเยาวชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3.4 ยุทธศาสตร์ การส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ให้บริการและจัดกิจกรรมของชุมชน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมของงานทั้ง 6 ด้าน มีระดับของการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและมาก โดยเฉพาะงานด้านการเผยแผ่ และด้านสาธารณูปการ ที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งสามารถอภิปรายผลของงานแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535

ด้านการปกครอง ผลการศึกษาพบว่า งานด้านการปกครองมีภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง เจ้าอาวาสจะมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนา คุณแลักรักษาระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นภายในวัด ซึ่งสอดคล้องกับฝ่ายวิจัยและประเมินผล กองแผนงาน กรมการศาสนา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548 : 23) กล่าวถึงการปกครองคณะสงฆ์ว่า “การรักษาความเรียบร้อยดีงาม ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้พระภิกษุสามเณร ทั้งสังฆมณฑลปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างบริสุทธิ์ ถูกต้อง เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ประชาชน ให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักแห่งพระพุทธศาสนา อย่างทั่วถึงทั้งประเทศ” และสอดคล้องกับแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ พระครูปลัดอาทิตย์ อดุลเวที (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ฐมมุจิต โต) ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า พระเทพโสภณสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร การจัดการปกครองคณะสงฆ์ ส่งเสริมให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมในการบริหาร พัฒนาบุคลากรคณะสงฆ์ให้มีความรู้ ส่งเสริมคนดี มีความสามารถได้ทำงาน สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เข้มแข็ง พัฒนาให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ด้านปริยัติธรรม เป็นผู้นำสังคมด้านการศึกษา ผลิตบุคคลากรให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งเชิงรุกและเชิงรับ

ด้านการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า งานด้านศึกษามีภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง เจ้าอาวาสควรปฏิบัติภารกิจในด้านการศึกษาให้เกิดขึ้นภายในวัดโดยไม่ขัดกับพระธรรมวินัย ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2550 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) เกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาวัด ที่กล่าวว่า ด้านการศึกษา พระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนกธรรม – บาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกๆ เช่น มอบทุนการศึกษา แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น และสอดคล้องกับบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัด และชุมชน พระพิระพล ปภากรโ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดและชุมชน : ศึกษากรณีวัดอาวสุวิกลิตาราม และวัดสร้อยทอง กรุงเทพมหานคร จากการวิจัยพบว่า พระราชปริยัติวิมล (ทองดี ฐิตายุ โภ) เจ้าอาวาส

วัดอาวาสวัดสิตาราม และพระเทพปริยัติยาจารย์ (จัด โกวิท) เจ้าอาวาสวัดสร้อยทองมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการวัด และบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้ง 2 รูปนี้ มีเมตตาบารมีสูงมาก ให้โอกาสพระภิกษุและสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนจนมีโอกาสจบการศึกษาระดับสูงสุด ท่านทั้งสองมีมนุษยสัมพันธ์ดีมาก มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล สร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนและครูอาจารย์ในสำนักเรียน โดยมีกองทุนเพื่อการศึกษาทุกระดับชั้นเรียน ได้มีการพัฒนาวัดจนได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณต่างๆ จากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจัยสำคัญที่ท่านทั้งสองได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาวัด และด้านการศึกษา คือ ท่านทั้งสองมิได้ทำงานเพื่อตัวเอง เป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับมีการสงเคราะห์ช่วยเหลือทุกคนที่มีความทุกข์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆเลย โดยผู้ที่เข้าไปพบท่านจะได้รับแต่ความสุข ด้วยคำอวยพรที่ลึกซึ้งและได้รับธรรมที่เข้าใจง่าย สามารถนำกลับไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขกับครอบครัวและชุมชนโดยรวม

ด้านศึกษาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า งานด้านการศึกษาสงเคราะห์มีภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง โดยงานด้านศึกษาสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสนั้น มีผลต่อการพัฒนาด้านการศึกษาของเยาวชน ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา แจกทุนและอุปกรณ์การศึกษาให้แก่ นักเรียน โรงเรียน สอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาชักจูงจิตใจ ให้ห่างไกลจากความชั่ว รวมถึงการตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นภารกิจที่เจ้าอาวาสควรปฏิบัติให้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการประวิติ กันทะคุณ (2550 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสงฆ์ทำการสอนหนังสือให้แก่ นักเรียน จัดบริเวณวัด ให้เป็นอุทยานการศึกษา พร้อมทั้งมีการจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ด้านเผยแผ่ ผลการศึกษาพบว่า งานด้านเผยแผ่มีภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก โดยงานด้านเผยแผ่นั้นเจ้าอาวาสสมควรที่จะพัฒนา ปรับปรุงวิธีการเผยแผ่ให้ทั่วถึง ไปยังประชาชนให้มากที่สุด มุ่งปฏิบัติเผยแผ่พระธรรมเทศนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้มากที่สุด ด้วยวิธีการและเทคโนโลยีที่สมควรกับสภาพของวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีปริยัติวิกรม (2546 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า การเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ประสบผลสำเร็จอย่างสูงยิ่ง เพราะได้ดำเนินการตามเทคนิคและรูปแบบการสื่อสารตามแนวพุทธ โดยได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เทป วีดีโอ หนังสือ และสื่อมวลชนอื่นๆ เข้ามาช่วย และตัวท่านเองก็มีกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเกิดความศรัทธากล้าหาญ เลื่อมใส เร้าใจ อยากฟังและนำไปปฏิบัติตาม

ด้านสาธารณูปการ ผลการศึกษาพบว่า งานด้านสาธารณูปการมีภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก วัดเป็นสถานที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลฟังเทศน์ปฏิบัติธรรม และกระทำกิจกรรมของสังคม ของ

ประชาชน คั้งนั้นเจ้าอาวาสมีบทบาทในการดูแล พัฒนาและปรับปรุงงานด้านสาธารณูปการต่าง ๆ ของวัด ทั้งนี้การพัฒนาและปรับปรุงในด้านนี้ จะต้องอาศัยการวางแผน รวมถึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินให้ชัดเจน โดยเจ้าอาวาสจำเป็นต้องพิจารณางานด้านสาธารณูปการที่มีความเป็นที่จะต้องได้รับการดูแล พัฒนาและปรับปรุงในแต่ละกรณี ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาวัด ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2550 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) เกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาวัด ที่กล่าวว่า ภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส บำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุ การจัดทำบัญชี ศาสนสมบัติของวัด และสอดคล้องกับการพัฒนาวัดของ พระมหาอาคม ญาณชาโร (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส และผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน: กรณีศึกษาวัดธรรมยุตในเขตจังหวัดพัทลุง ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีการพัฒนาด้านศาสนวัตถุ สถานที่ ส่งเสริมการเรียนพระปริยัติธรรม สายสามัญแก่พระภิกษุและสามเณร ส่งเสริมการเรียนรู้นอกระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้ในระบบ

ด้านสาธารณสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า งานด้านสาธารณสงเคราะห์มีภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง โดยบทบาทของเจ้าอาวาสในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสงเคราะห์เป็นการปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับดูแลคนชรา และเยาวชนให้ได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับการสงเคราะห์ตามกำลังของวัด ทั้งนี้ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่สำคัญ คือ งบประมาณมากพอที่จะทำการสงเคราะห์ช่วยเหลือได้ทั่วถึง เจ้าอาวาสควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือ และเป็นผู้นำในการประสานขอรับบริจาค เพื่อตั้งเป็นกองทุนด้านสาธารณสงเคราะห์เท่าที่จะสามารถกระทำต่อไป งานดังกล่าวนี้สอดคล้องกับบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดของพระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (2549: บทคัดย่อ) กล่าวว่า การช่วยเหลือแก่กุลประชาชนทั่วไป เช่น การช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยากเพราะภัยทางธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย อัคคีภัย เหล่านี้ถือว่าเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนอื่นทั้งนั้น รวมไปถึงการสงเคราะห์คนวัยชรา สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า เป็นต้น และสอดคล้องกับบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาการศึกษาสิริพร สกุศลเจริญพร (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาการศึกษา กรณีศึกษา หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีหน้าที่ในการศึกษาพระธรรมวินัยและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีบทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของประชาชน ทำให้พระสงฆ์เป็น

ผู้นำหมู่บ้าน และผู้นำในการสร้างสาธารณประโยชน์ เช่น สร้างหอกระจายข่าว สนับสนุนการศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ สร้างสถานศึกษา ศูนย์ฝึกวิชาชีพ เป็นต้น

2. เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535

ด้านการปกครอง ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ย่อหย่อนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การบริหารจัดการภายในวัด

ด้านการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ขาดบุคลากรทางภาษาบาลีในระดับสูง ขาดครูประจำ และครูเฉพาะทาง งบประมาณ พระสงฆ์ไม่ชำนาญการสอน การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

ด้านศึกษาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ขาดงบประมาณ ขาดความพร้อมบริหารสถานที่ อุปกรณ์

ด้านเผยแผ่ ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ที่มีความสามารถเผยแผ่มีน้อย งบประมาณน้อย ประชาชนไม่มีเวลาฟังการเผยแผ่พระธรรมเทศนา

ด้านสาธารณูปการ ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ไม่ชำนาญในงานก่อสร้างซ่อมแซม ที่ได้รับมอบหมายงบประมาณน้อย ขาดการวางแผนงานที่ดี

ด้านสาธารณสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ขาดงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดความสามารถ

จากข้อค้นพบทั้ง 6 ด้านมีปัญหาและอุปสรรคที่สอดคล้องกับ การศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารวัด ของพระมหาเสน่ห์ หลุมแก้ว (2547) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารวัด ได้แก่ ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม บำรุงรักษา ถาวรวัตถุจัดกิจกรรมและรักษาศาสนสมบัติของวัด ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบำรุง รักษาศาสนสมบัติ ขาดเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการจัดการบริหารและปกครอง ขาดงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน ขาดงบประมาณในการพัฒนาพระภิกษุสามเณรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อบรมและสั่งสอน ขาดสื่อ คู่มือเอกสารวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการศึกษา อบรมและสั่งสอน และจำนวนพระภิกษุสามเณรมีไม่เพียงพอเพื่อการจัดการเรียนการสอน

3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา เป้าหมายการพัฒนาอันจะนำไปสู่แนวทางของการพัฒนา

ที่มุ่งให้เจ้าอาวาสได้นำไปปฏิบัติโดยมีทิศทางของการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อความสำเร็จของงานพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ดังสามารถนำเสนอเป็นแนวทางไว้ ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่และให้บริการด้าน

ข้อมูลวิชาการทางพระพุทธศาสนา

3.2 ยุทธศาสตร์ เป็นองค์กรเปิดที่ให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมวางแผนและพัฒนา

3.3 ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมเยาวชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3.4 ยุทธศาสตร์ การส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ให้บริการและจัดกิจกรรมของชุมชน

ยุทธศาสตร์ข้างต้นเป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาวัดของสมานจิต ภิรมย์รัตน์ (2541 : 45) ที่สรุปได้ว่า มีแนวทางการพัฒนาเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้วัดมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนได้อย่างแท้จริงควรมีแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาวัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เจ้าอาวาสควรจัดการประชุม อบรมพระสงฆ์บวชใหม่ ให้เข้าใจในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และกฎระเบียบ อย่างเข้มงวด

2. ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง เจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง และเจ้าอาวาสควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมบุคลากรของวัดให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ให้ความสำคัญกับการอบรมบุคลากรของวัดให้ได้รับความรู้ที่มากขึ้นเพื่อจะได้นำความรู้กลับมาพัฒนาวัดได้อย่างมีคุณภาพ และจัดหาทุนศึกษาต่อแก่ผู้ที่เรียนดี ประกอบกับควรจัดและส่งเสริมการเรียนการสอนทั้งทางโลก และทางธรรมภายใน

3. ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เจ้าคณะทุกระดับชั้นและเจ้าอาวาส สนับสนุน การจัดหาทุน เพื่อใช้ในสวัสดิการต่าง ๆ ของคณะสงฆ์และวัด โดยประสานงานขอความร่วมมือจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจะดูแลให้ความช่วยเหลือได้ เพื่อให้สามารถจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือได้ทั่วถึง

4. ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เจ้าอาวาสควรร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบล ดึงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด ในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างบูรณาการอันจะก่อให้เกิดความช่วยเหลือที่มากขึ้น ผลดีของการเข้ามามีส่วนร่วมของวัดและชุมชนจะส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น

5. ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ชุมชนได้เห็นถึงบทบาท หน้าที่ และกิจกรรมการพัฒนาที่วัดดำเนินการอยู่

6. ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เจ้าคณะทุกระดับชั้น และเจ้าอาวาสควรจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ และให้บริการด้านข้อมูลวิชาการทางพระพุทธศาสนา เป็นยุทธศาสตร์นำร่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในการพัฒนาวัดที่ประสบความสำเร็จ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัด โดยศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยและตัวแปรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ความรู้ ทักษะคติ ภาวะผู้นำ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลกว้างและชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการวัด ด้านการจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา

4. ควรมีการศึกษาวิจัย รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และพัฒนารูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

5. ควรมีการศึกษาวิจัย วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักการปกครองคณะสงฆ์กับหลักธรรมาภิบาล เพื่อค้นหาหลักการที่แตกต่างและสนับสนุนกันตามเหตุปัจจัย